

KRISTENT

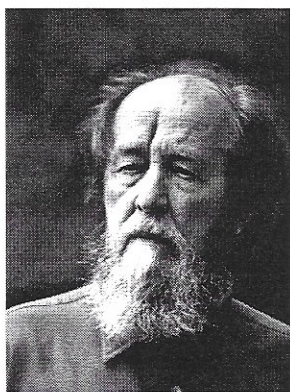
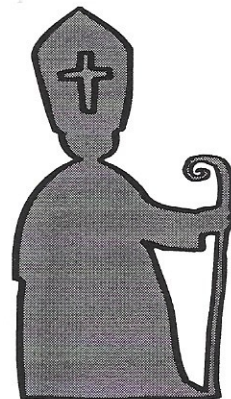
Perspektiv

8. ÅRG. NR. 2, 2005

Paven og den katolske kirke

En ny pave, men den samme kirke. I to artikler fortæller vi om forskellen på protestanter og katolikker, og om den store interesse, der er i dag for katolsk spiritualitet og mysticisme.

Side 2

Solsjenitsyns opråb

Alexander Solsjenitsyn har været en profetisk stemme i det moderne samfund. I sine romaner har han advaret om diktaturets umenneskelighed. Vi omtaler hans gennembruds-roman »En dag i Ivan Denisovitjs liv« om Stalins fangeleje. Side 9

OGSÅ I BLADET...

Aslan kommer

I fjerde artikel om Lewis' »Løven, Heksen og Garderobeskabet« møder børnene løven Aslan. Side 17

Bønnen 2

Den gudløse afviser det mest centrale i menneskelivet - bøn. Anden artikel i serien om bøn. Side 7

Guds vrede og vor vrede

Vi afslutter serien om De Syv Dødsyndere ved at se på forskellen mellem Guds vrede og vor vrede. Side 11

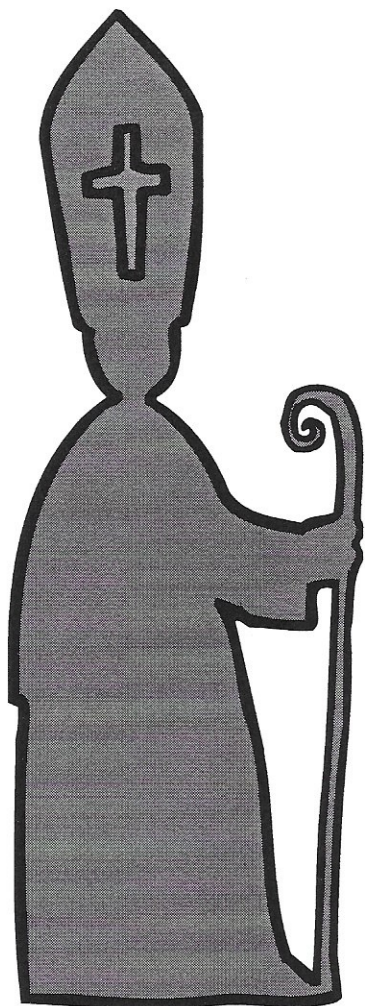

Fokus på fire film

Foråret har budt på mange seværdige film. Den tyske Hitler-film *Der Untergang* er en rystende skildring af Hitlers sidste dage i Førerbunkeren.

Vi stiller også skarpt på skyld og tilgivelse i de to danske film *Anklaget* og *Brødre*. Og så er der Hollywood-blockbusteren *Kingdom of Heaven* om korstogene.

Side 14

EN PAVE FOR ALLE KRISTNE?

Af Louis Nielsen

Hensigten med denne artikel er ikke at skrive en nekrolog over pave Johannes Paul II, men at stille skarpt ind på nogle ofte indbyrdes modsigelsesfyldte fænomener, som har karakteriseret reaktionerne på pavens liv og død.

Johannes Paul II var uden tvivl en stor personlighed og et fromt og gudfrygtigt menneske. Hans betydning for Europas historiske udvikling og for udviklingen siden i Europa anerkendes fra alle sider.

I den løbende moralske debat, ikke mindst om seksualmoral og om undertrykkelse af fattige, var det ofte ham, som satte tonen. I en tid, hvor alting forandres, var han som en klippe solidt plantet i klassisk katolicisme. De, som efter Det andet Vatikanerkoncil ventede en videreførelse af Johannes XXIII's reformer, fik sig en slem forskrækkelse med denne pave, for Johannes Paul II satte sig tværtimod for at føre kirken tilbage til dens klassiske rødder.

Det ejendommelige og nærmest

paradoksale i hele situationen omkring paven og ikke mindst pavens død er, at sådan en mand - nærmest en anakronisme i tiden - vinder så megen hengivenhed og begejstring, ikke mindst fra unge mennesker, at de strømmer til Rom i hundredetusindvis for at se ham ligge på lit de parade og overvære hans storslåede begravelse.

Hvordan forklarer vi den omfattende sympati og bevågenhed, som den romersk-katolske kirke ikke mindst takket være denne pave er blevet genstand for? Det er jo, som en avis-leder skrev, næsten som om, at vi alle er på vej tilbage til katolicismen.

Klare holdninger

Mange faktorer bidrager til om ikke én forklaring så i det mindste til delforklaringer.

Skønt tiden er uden faste konturer, så længes mange efter klare holdninger.

Måske vil man ikke rette sig efter dem, men faste holdepunkter er rare at falde tilbage på.

Hvor vores hjemlige folkekirke melder tøvende ud, om den overhovedet tror på Gud, om bekendelsen er andet og mere end liturgi og ceremonisme, er der ingen slinger i valsen, når det gælder den katolske kirke. Her står det altsammen til troende og er, hvad kirken altid har troet på.

Hvor vores kirke har valgt ikke at have nogen mening om ret meget, og på det moralsk-etiske område f.eks. snart forholder sig lige så ligegyldigt og pluralistisk som det øvrige samfund, kalder den katolske kirke stadig "en spade for en spade". Homoseksuelt samliv, skilsmisser og abort er stadig synd, som kirken vender sig imod.

Kirken bevarer frelsen

Når mennesker træder ind i den romersk-katolske kirke, overlader de til kirken at afgøre og bestemme for

dem, hvad de skal tro og tænke; de kan trygt forlade sig på, at hvis de holder fast ved kirken og gør, hvad den siger, vil den tage vare på deres salighed fra vugge til grav og helt ind i Guds rige.

Kirken ikke alene forkynder Guds frelse, men med sine sakramenter og sit indviede præsteskab formidler og sikrer den Guds frelse til sine medlemmer, for kirken er en frelsesinstitution, frelsens ark, ja, uden for den er frelsen ikke.

Hvor postmoderne mennesker end må være i tanke og livsstil, er der stadig rigtig mange, som har brug for, at livets yderpunkter som fødsel og død er omgivet af noget uden for dem selv, noget som har stået i generationer.

Deltager man i en katolsk gudstjeneste, er man tilskuere og medoplever til noget, som henrykker alle sanser, syn, hørelse og lugtesans.

Gudstjenesten appellerer mere til sanserne end til intellektet; den behøver end ikke at være forståelig. Latin er stadig et levende sprog i den katolske kirke. Man deltager - ikke mindst i nadverfejringen - i et mysterium.

Fromhedsliv og spiritualitet

Den katolske kirke har også altid formået at favne menneskers latente religiøsitet og lukke den ind i varmen. Hellige mænd og kvinder, hellige steder, relikvier, myter, symbolske handlinger etc. spiller en stor rolle ikke alene i mange katolikkers fromhedsliv, men også i kirkens officielle gudstjenesteliv.

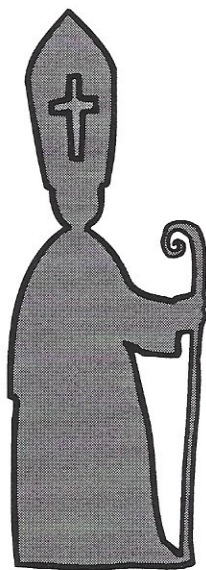
Og netop disse ting har fået en renaissance og opblussen i tidens religiøsitet, således at også mange stovte frikirker begynder at tage nogle af dem til sig.

Katolsk fromhedsliv og katolsk spiritualitet fascinerer mange moderne mennesker. Her er der meget at øse af og tilsyneladende meget at komme efter, meget, som folk føler bringer dem nærmere Gud og gør Gud mere virkelig for dem. Man synes at være gjort af sten, hvis man skulle have noget at indvende imod det eller have nogen betænkeligheder ved det overhovedet.

Protestantismen synes for mange at mangle saft og kraft, enten drænet for alt liv gennem liberalteologiens hærgen

i generationer eller indskrumpet i gold ortodoksi, indædt intellektualisme og konservatisme hos andre.

Troen er for de mange mere blevet en religiøs enklave uden sammenhæng med tilværelsen i øvrigt. Tidehverv og dens ekstreme udmøntning af retfærdiggørelseslæren har blæst al frimodighed og glæde ud af folkekirken, medens der i frikirkerne er en tendens til, at ordet, troslæren og forkyndelsen

spiller en stadig mindre rolle.

Hvor megen bibelforkyndelse er der i kirken i dag? Hvor mange kristne er i stand til at give en blot nogenlunde sammenhængende fremstilling af frelseshistorien eller andre centrale elementer i den kristne tro?

Det synes bestemt at være relevante spørgsmål at stille. Hvor få artikler i magasiner som f.eks. "Udfordringen" eller "domino" lukker Skriften op og dermed bidrager til at "fylde os med al visdom og åndelig indsigt til fuld kundskab om Guds vilje (frelsesplanen, evangeliet) (Kol 1:9)?

Ingen komplet frelse

Ordet har aldrig været det centrale i den katolske kirke. Men det er i modsætning til, hvad tilfældet ofte er i den protestantiske kirke i dag, æret som Guds ord. Oplæsningen af det i kirken ledsages af: "Dette er Herrens ord". Men det er så overlæst med traditionen og overleveringen og ritualerne, at

det ofte mister sin kraft.

Ved en katolsk gudstjeneste som julenats messe fra Peterskirken i Rom eller nu for nylig ved pavens begravelse er der meget, som også ikke romersk-katolske kristne kan associere sig med og sige ja til. Men der er også meget, som er forkert, fordi fokus flyttes fra Jesus Kristus og hans fuldbragte, fuldkomne og alttilstrækkelige værk og til kirken selv med dens Mariadyrkelse, helgenpåkaldelse og ritualdyrkelse.

Frelsen, som er hel og komplet fra Guds side og var det én gang for alle, da Jesus døde, opstod og fór til Himmels, er ligesom ikke færdig og tilstrækkelig; kirken med Maria, helgener og ritualer må lægge sit til, hvis den troende skal have nogen vished om frelse.

På den måde får kirken magt, magt over sjæle, magt til at åbne og lukke Himmeriget for mennesker. Dermed "kommer frelsen" ikke længere alene fra "Gud og Lammet", men må formidles af kirken, og kun den kan garantere et menneske dets frelse.

Det er ikke længere kun i evangeliet, at "retfærdigheden fra Gud af tro til tro åbenbares", ordet om Kristus, troens og korsets ord, som prædikes, er ikke nok; kirken med dens præsteskab og ritualer er nødvendige for at man kan føle sig sikker på at blive lukket ind i Himmeriget.

Den spontane oplevelse af glæde, frihed, frimodighed og frisathed, som fylder det menneske, som nu ved Jesus Kristus véd sig at være forligt med Gud og have fred med Gud, er der ikke og kan ikke være der, for først på dommens dag véd vi, om vi bliver lukket ind, og da afhængig ikke af Guds nåde alene, men også af kirken, af dens gode gerninger, bønner og messer.

Forpligtet på evangeliet

Ikke alt, som kommer fra andre kirkelige traditioner - herunder også den romersk-katolske kirke eller de ortodokse kirker - er nødvendigvis dårligt og noget, vi på forhånd må afvise; heller ikke alt i tidens religiøse strømninger og spiritualitet skal vi som evangelikale kristne arrogant ryste på hovedet ad og nærmest pr. automatik afvise.

Er vi sat fri af evangeliet, og dominerer evangeliet vor tankegang, har vi i princippet frihed til alt, og alt hører os til, men vi er også forpligtet på evangeliet til at lade det være prøven, vi prøver alting på.

Spørgsmålet, vi må stille både til tidens mange forskellige former for spiritualitet (åndelighed) og til trosudsagn, metoder, strategier, kraftudfoldelse, succeshistorier og til katolicismen, er, om de fremmer evangeliet, er tro over for evangeliet, repræsenterer evangeliet og forankrer og fordyber os i evangeliet?

Et yderligere problem er, at mange ikke personligt er afklaret med, hvad evangeliet er, at ordet "evangelium" er blevet mangetydigt, et paraplyord og et værdiladet ord, snarere end et ord med en præcis definition og en tydelig afgrænsning som f.eks. "evangeliet om Hans søn, Jesus Kristus, vor Herre" (Rom 1:3). På mange måder bruges og forstås ordet "evangelium" i dag lige så upræcist som ordet "kristen" længe er blevet det.

Fælles erfaring - ikke fælles tro

Så ligger det også i tiden, at det er vigtigere at have erfaringer til fælles end at være enige om, hvad vi tror. En karismatisk kristen, f.eks., vil ofte føle sig mere på bølgelængde med sin katolske eller ortodokse broder og søster end med en medkristen fra f.eks. LM (Luthersk Mission).

For den religiøse erfaring, varme, mysticisme og åndelighed har karismatikeren og katolikken ofte tilfælles, og når erfaringen er vigtigere, end hvad man tror på ("livet betyder mere end læren"), så har de to umiddelbart mere tilfælles (sådan føler de det i det mindste) end karismatikeren har med LM'eren, for hvem den rette lutherske tro er en meget vigtig ting.

Den glemte reformation

Er vi da, som vi indledningsvis citerede fra en avisartikel, på vej tilbage til katolicismen? Har vi glemt, eller er vi ved at glemme vor protestantiske arv? Nogle vil måske til det svare: Hvad så?

For er reformationen nu denne i kirkehistorien (og dogmehistorien) skel-

sættende begivenhed, at det giver god mening at tale om "før reformationen" og "efter reformationen". Eller var reformationen udelukkende et barn af sin tid og sin historiske udvikling og bestemt af Luthers personlighed og psyke?

Eller var den først og fremmest den levende Guds Ånds værk, som gennem Luther og andre af reformationstidens teologiske personligheder førte sin kirke tilbage til evangeliet og apostlene, ikke mindst tilbage til Paulus?

Og har Romerkirken ikke taget ved lære og rettet så meget ind efter

REFORMATION ER ALTID EN TIL- BAGEVENDEN TIL DET APOSTOLSKE EVANGELIUM, TIL EVANGELIET SOM "KORSETS ORD"

Luthers kritik, at det store skisma, som fandt sted efter rigsdagen i Worms i 1521, nu må siges at være helet?

Når man ser på den tid, hvor Johannes Paul II har været "Kristi stedfortræder på jorden" og har siddet på pavetronen i Rom, må man i sandhedens interesse sige, at når det gælder evangeliet i reformatorisk forstand - og vi vil hævde, at "reformatorisk" i denne forstand også betyder i paulinsk og nytestamentlig forstand - har han ikke bragt sin kirke nærmere evangeliet, snarere tværtimod.

På andre områder har han været en mand, som har sagt mange gode og rigtige ting og været et memento ind i en tid, som mest er kendetegnet ved alt det, den glemmer og med vilje vælger at ignorere, men på det vitale og afgørende område, som handler om evangeliet og Guds nådes vej til frelse, forvirrer og fordunkler Romerkirken

i dag som på Luthers tid menneskers sjæle. Den forvirring og fordunkling blev markant understreget af pavens begravelse for nylig.

Det er ikke nogen harmløs forvirring og forvanskning. Få af os har i dag mod og integritet nok til, at vi vover at tage et opgør af den art og voldsomhed, som det Paulus tager med judaisterne i Galaterbrevet. Vi og vor historie er ikke uplettet; nemt kan vi anklages for at have andre og mere politiske dagsordener.

For det triste, beskæmmende og syndige i kirkens historie, også kirkens nyere historie, er, at evangeliet og Jesu Kristi unikke status både i frelsens værk og formidlingen af frelsen, kun sjældent er hovedanliggendet for kirken. Hver har vi vores mærkesager og vores af kirkepolitik satte mål, som ofte vejer tungere for os end evangeliet.

Det apostolske evangelium

Reformation, som virkelig kan gøre krav på navnet, er altid en tilbagevenden til det apostolske evangelium, til evangeliet som "korsets ord", som "Guds visdom til både retfærdiggørelse, helligelse og forløsning" (1 Kor 1:30), som "Guds kraft" og som den Guds "hemmelige visdom, hvormed Gud allerede før tidernes begyndelse havde bestemt at føre os til herlighed" (1 Kor 2:7).

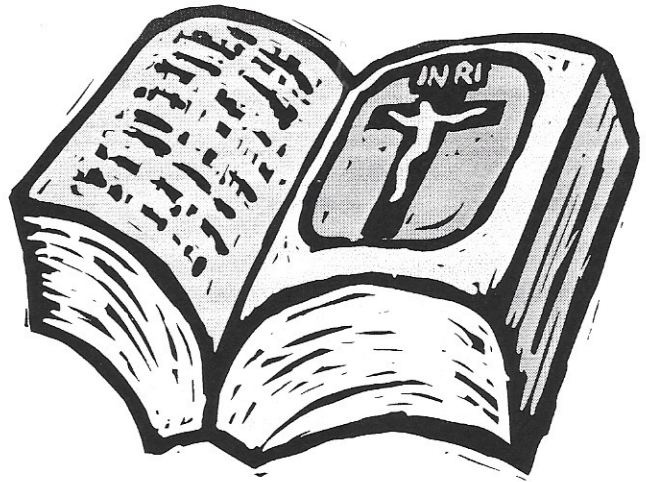
Må Gud reformere sin kirke, i Rom og i Athen, i Canterbury og i Genève, i Berlin og i København, i Rio og New York, i Sydney og i Seoul, og alle vegne.

Må "Kristus bo ved troen i vore hjerter, og vi være rodfæstede og grundfæstede i kærlighed, så vi sammen med alle de hellige får styrke til at fatte, hvor stor bredden og længden og højden og dybden er, og til at kende Kristi kærlighed, som overgår al erkendelse, så vi fyldes, til hele Guds fylde nås" (Ef 3:17-19).

"Må vores kærlighed stadig vokse og blive rig på indsigt og dømmekraft, så vi kan skønne, hvad der er væsentligt, og være renfærdige og uden anstød på Kristi dag, fyldt af retfærdigheds frugt, som skyldes Jesus Kristus, Gud til pris og ære" (Fil 1:9-11).

Evangeliet alene

Om den dybe kløft mellem protestanter og katolikker, som stadig eksisterer i dag

Der er jo ikke rigtig nogen forskel på protestanter og katolikker". Bemærkningen faldt i en samtale efter en gudstjeneste for nogle år siden.

Umiddelbart vil en del sikkert nikke samstemmende. Vi tror jo sammen med Den romersk katolske Kirke på den treenige Gud, på Guds nåde i Kristus, på retfærdiggørelsen ved tro på Jesus, og vort fælles grundlag er Bibelen som Guds ufejlbarlige ord. Alle centrale sandheder i kristendommen.

Men der er et men, og det er ordet sola - alene. Et ord, som skabte - og stadig skaber - en dyb kløft mellem det frigørende evangelium, apostlene forkyndte, og det paven formidler.

Det reformatoriske firfoldige råb i det 16. århundrede "Sola Gratia", "Sola Christo", "Sola Fide" og "Sola Scriptura" giver stadig genlyd i Sankt Peterskirken den dag i dag. Frelsen er af nåde alene, i Kristus alene, ved tro alene og alt, som er nødvendigt for en forståelse af frelsen, finder vi alene i Skriften.

Dette forkyndte reformatorerne Luther, Calvin og Zwingli med hver deres betoning. Bomben var placeret under pavestolen og Roms bandlysning ligeså sikker som amen i kirken.

Holder vi fast ved disse fire centrale sandheder, så vil vi hurtigt se, at vi kommer på kollisionskurs med Vatikanet.

Af Carsten Thomsen

Skriften alene

Jeg mindes en scene fra den nye film "Luther", hvor reformatoren overrækker kurfyrst Frederik oversættelsen af Det nye Testamente på tysk. Kurfyrsten er klar over, at der vil ske et afgørende brud ved at rive Bibelen ud af hænderne på de lærde i den katolske kirke og række den over til bonden og vaskekonen, så de selv kunne læse Guds ord.

Hvad der var på spil for Luther var ikke Skriftens ufejlbarlighed, som også katolikkerne holdt fast på, men dens tilstrækkelighed.

Skriften er dens egen fortolker, sagde Luther, og han mente dermed, at Bibelen ikke behøvede en pave eller et kirkeråd for at fortælle mennesket, som fra Gud, hvad den betyder. Faktisk kan Skriften selv udfordre paven eller en trosbekendelse, hvis de eller den lærer noget, som ikke er i overensstemmelse med Skriften - Guds Ord i det Gamle og Nye Testamente er således alene dommer over, hvad kirken på et hvilket som helst tidspunkt fremfører i Herrens navn.

På Luthers egen tid havde den romersk-katolske kirke nedskrevet Bibelens autoritet ved at ophøje menneskelige traditioner, så de blev sidestillet med Skriften. Romerkirken insisterede på, at Bibelens lære kun

kunne kommunikeres gennem paver, præster og kirkeråd. Paven kunne i sidste instans tolke Bibelen og afgøre, hvordan den skulle opfattes. Når han talte "ex cathedra", var han ufejlbarlig og havde myndighed til at fastslå, hvad alle kristne bør tro. Dermed blev det i sidste ende pavens ord, folket måtte tro, og ikke Bibelens.

Reformatorerne insisterede derimod på, at Gud kunne tale til sit folk direkte og autoritativt gennem Bibelen. At det rykkede ved hele fundamentet fremgår af Luthers store modstander Eck, som skrev:

- Tingene er i en sørgelig tilstand, når enhver kvinde kan svare de lærde teologer igen ved at citere Bibelen for dem.

Protestanterne afviste derfor alt, hvad der ikke kunne påvises ud fra Skriften - f. eks. at Maria blev undfanget uden arvesynd og til sidst blev optaget i Himmelen med legeme og sjæl, bønner til helgenerne og Maria, læren om skærsilden og at nadverens brød og vin på en magisk måde forvandlede til Jesu legeme og blod (transsubstantiation).

Hertil må vi igen og igen spørge: Hvad siger Bibelen? Luther skrev:

- Paven siger: Jeg har Bibelen akkurat som du. Hvad skal man da svare ham? Da må Gud alene være dommer over, hvem der har ret, hvem der har Bibelen klarest og mest tydeligt på sin side, efter det, som ordet siger, og efter det, ordene enkelt og enfoldigt betyder,

sådan som Den hellige Ånd har sat dem på papiret.

Troen alene

Ved læsningen af Romerbrevet blev Luther klar over, at et menneske bliver retfærdiggjort alene ved tro på Jesu soningsdød på korset. Hans forsøg på med gode gerninger at opnå Guds retfærdighed eller at stille Guds vrede mod synden var nyttesløst.

“Den retfærdige skal leve af tro”, læste Luther i Romerbrevet 1:17. Han så, at Gud erklærer et menneske for retfærdigt på grundlag af Kristi retfærdighed. Det menneske, som omvender sig og tager imod denne gave fra Gud bliver tilregnet Kristi retfærdighed. Dette blev et nøgleord for lutheranerne og de reformerte: Tilregning, fra latin imputare = sætte på en andens regning. Denne retfærdiggørelse opnås alene ved Guds nåde (Sola Gratia), og den modtages ved tro alene (Sola Fide) - helt uden gerninger.

Reformationen adskilte derfor retfærdiggørelse og helliggørelse fra hinanden. Retfærdiggørelse blev forstået som en juridisk stilling, den troende har overfor Gud. Helliggørelse er derimod den forvandling, som Gud virker i en kristens liv, når han eller hun drives af Helligånden og bliver mere og mere lig Kristus. I stedet for at stræbe efter at leve retfærdigt for at opnå Guds accept, lever den troende nu retfærdigt, fordi han elsker Gud, og ønsker at ære ham med sit liv.

Ydermere så Luther, at tilgivelsen fra Gud alene var en sag mellem den troende og Gud - der var ikke andre involveret. Der krævedes ingen præst til på Guds vegne at tilsige, at han var blevet tilgivet.

For af lovgerninger bliver intet menneske retfærdigt over for ham; det, der kommer ved loven, er jo syndserkendelse. Rom 3:20.

For vi mener, at et menneske gøres retfærdigt ved tro, uden lovgerninger. Rom. 3:28

Men fordi vi ved, at et menneske ikke gøres retfærdigt af lovgerninger, men kun ved tro på

Luther så, at tilgivelsen fra Gud alene var en sag mellem den troende og Gud. Der krævedes ingen katolsk præst til på Guds vegne at tilsige, at han var blevet tilgivet.

Jesus Kristus, har også vi sat vores lid til Kristus Jesus for at gøres retfærdige af tro på Kristus og ikke af lovgerninger. For af lovgerninger vil intet menneske blive retfærdigt. Gal. 2:16.

Retfærdiggørelse som proces

I katolicismen ses retfærdiggørelse stadig som processen, der skal gøre den troende mere retfærdig. Det er ikke en objektiv stilling, som bliver tilregnet den troende. Ifølge Rom tilvejebringer Kristi død nåde for mennesket, men den skal kanaliseres til den enkelte gennem den romersk-katolske kirke og dens sakramenter, og det kan kun ske gennem indviede præster, som har fået pavens stempel.

Nåden bliver her indgydt i mennesket, ja vi kunne sige som en slags medicin, der bliver sprøjtet ind i mennesket gennem sakramenterne, og det gør den enkelte i stand til at gøre de frelsende gerninger. Disse gerninger bliver da grunden til frelse.

Et sådant skud af nåden sker ved dåbens sakramente, hvor mennesket bliver genfødt og tilgivet arvesynden og synder begået indtil dette tidspunkt. Synder, som begås efter dåben, må der gøres op med gennem de to andre sakramenter, eukaristien (nadveren) og (bod) skriftemål. Den katolske hjemmeside i Danmark skriver:

En alvorlig synd ødelægger kærligheden i menneskets hjerte og skiller mennesket fra Gud. Således bør alvorlig synd normalt ikke forekomme i en kristens liv, men hvis det sker, er det et brud på dåbens pagt, og det skal skriftestes i forbindelse med bodens sakramente, for at den troende igen kan opnå dåbens nåde og modtage den hellige Kommunion (nadveren).

Med det katolske syn på retfærdiggørelse er det kun muligt for helt specielle mennesker at opnå fuld frelsesvished, alle andre opnår ikke Guds standard i dette liv uden om skærsilden. Det er igennem sakramenterne, at mennesket får indgydt nåde, og kun ved at følge og opfylde kirkens bud kan den bevares.

Ved den romersk-katolske messe er præsterne mellemmand mellem synderen og Frelseren, de formidler og tilsiger syndsforladelse og frelse gennem sakramenterne.

Kun ved en indviet romersk-katolsk præsts ord bliver brød og vin mirakuløst forvandlet til Kristi legeme og blod, kun ved hans ord bliver det til et offermåltid eller sonoffer, hvor præsten igen (i en vis forstand) ofrer Jesu Kristi legeme for at forsoner Gud. Herigenem får den, der modtager dette brød, tildelt nåde igen.

Derfor er det også forbudt for katolikker at gå til alters i protestantiske kirker. “Det er under ingen omstændigheder tilladt, at katolikker går til alters hos ikke-katolske kristne”. (Hjemmesiden for den danske katolske kirke). Her bliver brød og vin jo ikke mirakuløst forvandlet.

Her indvender protestantismen, at det offer, som Jesus bragte på korset er nok - ja, det er ikke bare nok. Der må ikke lægges noget til dette offer. Kristus er blevet ofret, en gang for alle - der behøves ikke mere noget offer (Heb 7: 27; 9:25-28, 10:1-12).

Ny katolicisme

Men har katolicismen ikke ændret sig siden Luthers tid? Både ja og nej. Efter reformationen samlede de lærde i den katolske kirke sig ved konciliet i Trent (1545-63), hvor man godt nok fik gjort

op med en række af de værste ugudeligheder, som misbrugen af aflad osv.

Men man stadfæstede også den hidtidige lære. Her blev det bl.a. bestemt, at der var to troskilder - den "officielle" katolske, latinske bibel, Vulgata, og den kunne kun fortolkes af paven, indviede kardinaler, præster osv. - og ligeværdig med denne traditionen, som f.eks. paveudtalelser, helgenberetninger osv. Messeoffertanken, pligten til at skrifte, skærsilden, helgen- og relikviedyrkelse blev også stadfæstet.

Ved Det seneste kirkeråd, Det Andet Vatikankoncil (1962-1965), var der en ny åbenhed over for protestanterne at spore. De blev ikke længere kaldt kættere, men var nu forfremmet til

"adskilte brødre", man opmuntrede lægfolket til at læse Bibelen, og det blev nu muligt at foretage messen på andre sprog end latin - så den katolske kirke ændrede helt klart sit image, men i substansen og i den officielle lære var der ingen større forandringer.

Dokumenterne ved Det Andet Vatikankoncil er dog i mange henseender også kompromisser mellem forskellige retninger inden for den katolske kirke, så det er svært at vurdere nøjagtig, hvor katolicismen står i dag. Nogle hævder, at pavens rolle blev minimeret, og at lægfolkets rolle er blevet styrket, og det ville kun glæde, hvis det var tilfældet.

Hovedproblemet, som jeg ser det, er stadig læren om, at paven er Peters

efterfølger og Kristi stedfortræder på jord, at den katolske kirke således har "nøglemagten" til at tilgive synder (Matt. 16:13-19) og at lede hele den synlige kirke på jorden. Og at paven ydermere kan udtale sig ufejlbarligt "ex cathedra" - fra sin lærestol.

Dette gør det umuligt at rokke ved den grundlæggende lære uden at indrømme, at man faktisk i flere århundreder har prædikeret vranglære. At Romerkirken, som har hævdet eksklusivt at modtage ufejlbarlig inspiration fra Gud selv, skulle indrømme at de har ledet deres eget folk vild - det vil nok være for meget at håbe.

DEN KRISTNE OG BØN 2:

Den gudløse afviser bøn

"Jeg fyldes af rædsel, når jeg tænker på det; frygten griber min krop. Hvorfor får ugudelige lov til at leve; selv når de bliver gamle, er de stærke og sunde.

Deres børn lever trygt hos dem, deres afkom trives for deres øjne; deres familier har fred for rædsel, de rammes ikke af Guds stok.

Når deres tyre springer på køerne, slår det ikke fejl, køerne kælder, de kaster ikke kalven. Deres børn kan løbe frit omkring som får, deres afkom springer omkring, de synger til pauke og citer og jubler til tonerne fra fløjten.

De henlever deres dage i lykke, og med fred synker de i dødsriget. Men til Gud siger de: "Lad os i fred! Vi vil ikke vide af dine veje. Hvad er den Almægtige, at vi skulle dyrke ham? Hvad gavn har vi af at bede til ham?"

Holder de ikke lykken i deres egen hånd? - De ugudeliges planer er langt borte fra mig" (Jobs Bog 21:6-16).

Det fremgår tydeligt af Jobs ord her, at han hører hjemme i en tid, hvor fromhed og gudsfrygt var det normale, hvordan vi ellers vil forestille os et sam-

Af Louis Nielsen

fund, hvor disse ting er det almindelige og normale og ikke undtagelsen?

Salman Rushdie, f.eks., opfordrede i en artikel i Politiken lørdag den 16. april til at "tvinge religionen tilbage til privatsfæren". Rushdie skelner ikke mellem kristendom og talebanstyre; for ham er alle religioner pr. definition lig med tyranni. "Jeg tror ikke på Gud, for jeg tror ikke på julemanden" slutter Rushdie sin artikel med at citere fra Clarence Darrow, en amerikansk advokat.

Jesus indrømmede mennesker frihed til ikke at tro på ham. Evangeliet og kristendom kan ikke tvinges ind på nogen eller ind i nogen. Om at blive kristen kan der kun appelleres til én; til himlen kaldes man, ikke tvinges man. Det udelukker ikke, at der sommetider kan være en meget skarp appel ved Guds kald.

Guds verden

Men samtidig lægges der ikke i Bibelen skjul på, at verden er Guds verden, og

at Gud er suveræn i denne sin verden. Vi er her så at sige på hans nåde og på hans betingelser. "Retten" til at vende ham ryggen og trodse ham kan vi i virkeligheden ikke tage, men han kan til vor undergang og fortabelse indrømme os den frihed. Men på det dybeste plan skylder vi at ære ham som Gud, Skaber og Almægtig.

Jorden tilhører Gud, æren, magten og prisen tilkommer ham. Det er med rod i denne Guds suverænitæt, at Jesus sender sine budbringere ud med evangeliet.

Og i hele Guds folk bor en længsel efter at se alle ting, herunder også alle folk underlagt Kristus. Og den længsel var også til stede hos Guds fromme i Det gamle Testamente.

Hos dem boede en længsel efter Guds rige og herredømme, efter at se ugudelighed bortvist fra jorden. Men uanset hvor meget de længtes efter det og bad om det, så var virkeligheden en anden. Gudløshed var der meget af, og den ville fortsætte og endda vokse.

Først den dag, Herren synligt tiltrådte sit kongedømme ("Herrens dag") og Guds rige oprandt, ville alt blive anderledes, alt forvandlet. At vandre i tro (og i tillid og håb) og ikke i skuen, blev det, som frem for noget andet kom til at definere Guds folk.

Job er fast besluttet på at blive på guds frygtens, sandhedens og det retskafne livs vej. "De ugudeliges planer er langt borte fra mig". Men han lægger ikke skjul på, at han ikke alene ikke forstår det, men at det fylder ham med rædsel bare at tænke på det (se for en lignende reaktion Sl 73:2 og 3 og 21).

Når vi, efter at have set alt for mange film og have set alt for mange nyhedsudsendelser og læst alt for mange aviser, ikke reagerer på ondskab og dagliglivets mange synder med nogen form for rystelse eller chok, er det et vidnesbyrd om, hvor sikkert synden eroderer det gode ud af vort liv.

Selv gode og rettænkende mennesker er ikke så gode - målt med den absolute godheds alen - som de selv og de nærmeste i deres omgivelser tror de er.

Job er med andre ord milevidt fra os ikke alene i tid og kultur, men også i menneskeværd. Det giver ligesom en dybere klangbund for hans efterfølgende iagttagelser.

*Vor kultur præges
mere og mere af, at
vi ikke beder. Mor-
genbøn i skolerne er
væk. I Folketinget
bedes der ikke, og der
bedes nok heller ikke
meget i hjemmene.*

Takker sig selv

For hvad er det, som karakteriserer den gudløse, hvis ydre omstændigheder og "lykke" er sådan, at alle - ikke mindst i vor tid - ville forherlige ham og trække ham frem ved enhver tænkelig anledning? Job giver os svaret. Det er fraværet af Gud i hans liv, ikke alene at han ubevidst glemmer Gud og undlader at tage ham i betragtning, men bevidst og med spot i både attitude og ord afviser ham.

Han har ingen andel i hans lykke. Den kan han takke sig selv for, og så måske, at han er født under et lykkebringende stjernetegn; men så har han også forstået at udnytte sit held.

At Guds ord på nogen måde skulle vedkomme ham, må han pure afvise; at den Almægtige skulle have krav på ærefrygt og tilbedelse og beundring er latterligt, nærmest uforskammet at gøre ham opmærksom på, at det på nogen måde skulle være selvfølgeligt, at han, som menneske og som skabt, bad til ham - ja det må man længere ud på landet med.

Bøn er det centrale

Om ikke direkte, så tydeligt alligevel, sender Jobs portræt af den gudløse os det budskab, at det at bede til Gud er noget af det mest væsentlige i menneskelivet.

Beder vi ikke, og har vi ikke behov for at bede, er vi på vej med at ned-

skrive vort menneskeværd. Mennesket er frem for dyrene privilegeret med den oprejste stilling og ved, at vi kan ranke os, løfte vort hoved og se op mod himlen.

Sådan står der om Jesus, at "han så op mod himlen og sagde". Da Gud kaldte Abraham og indgik pagt med ham, "tog han ham med udenfor og sagde: "Se på himlen, og tæl stjernerne".

Bøn er livlinen mellem Gud og os: Vi erkender, at vi er Guds skabninger, at han har givet os livet, for at det skal ære ham. At han opretholder os, og at vi ikke kan være foruden hans hjælp og visdom. Det er ham, vi skylder al tak og han alene er vort håb.

Et samfund uden bøn

Vor kultur præges mere og mere af, at vi ikke beder. Morgenbøn i skolerne er væk. Folketingsåret indledes endnu med en gudstjeneste, men i Folketinget selv bedes der ikke, i hvert fald ikke officielt og offentligt; forhåbentlig bliver der bedt i nogle af kontorerne og ministerierne.

Etisk Råd beder næppe heller, selvom der er enkelte medlemmer, som lægger deres virke i rådet i Guds hænder. Det er vel endda sådan, at der afholdes mange menighedsrådsmøder eller rådssamlinger i frikirker, hvor der ikke bedes. Der bedes nok heller ikke meget i hjemmene.

Mere og mere er det blevet selvfølgeligt, at der ikke bedes. Konstitutionen måske ligefrem forbyder det. Gudløsheden er blevet normen. Og vi nødes til at anerkende, at det er så.

Hvor langt vi så kommer uden Gud, og hvor vi ender, har vi allerede nu en klar fornemmelse af, og så venter endnu det værste. Selv vor dronning aner og frygter en yderligere afkristning af vort samfund.

Også kirken står i fare for at glemme at bede, og vi selv glemmer det, om ikke dagligt så nu og da. Nogle gange synes alt andet mere vigtigt end bøn. At bede skal vi ligefrem tage os sammen for at gøre; sjældent er det selvfølgeligt.

Kan vi ikke ligesom læse skriften på væggen i dette faktum? Har Jobs ord for så længe siden ikke givet os et memento, som vi kun overhører til yderste smerte og sorg for os selv?

Af Carsten Thomsen

Alexander Solsjenitsyn har det meste af sit liv været en nærmest profetisk stemme i det moderne samfund. Gennem flere årtier har han i sine romaner og artikler advaret nationerne om uretfærdighed, umenneskelighed og den udbredte sekularisering.

Først den lammende kritik af Stalins styre i Sovjetunionen med de store værker Gulag Ø-havet, August 1914 og den lille roman En Dag i Ivan Denisovitjs liv. Og under hans eksil i USA vakte hans fordømmelse af Vestens kapitalisme og gudløshed opmærksomhed, men mange intellektuelle afviste den også som overdrevet eller rettere uvedkommende.

En Dag i Ivan Denisovitjs liv blev udgivet i 1962, og skaffede Solsjenitsyn øjeblikkelig international opmærksomhed.

Bogen bygger primært på hans egne oplevelser som fange i en af Stalins arbejdslejre i Sibirien, og som titlen indikerer, så har den russiske forfatter zoomet ind på en enkelt fangelejr, hvor vi følger én dag i én mands liv.

Alligevel er det underforstået, at denne dag repræsenterer alle fangerne, alle deres dage i alle lejrene. Solsjenitsyn gør endda ikke et stort nummer ud af at lange ud efter Stalins styre specifikt - dette kunne ligeså godt foregå i en af Hitlers KZ-lejre under Anden Verdenskrig eller i en af Pol Pots udrensingslejre i Cambodia.

Budskabet er universelt. Det er en protest mod alle totalitære styreformer, der med magt forsøger at knuse individets menneskelighed, som prøver at afklæde individet alt det, der definerer det som menneske.

Bevare menneskelighed

Protesten er personificeret i Ivan Denisovitj, også kaldet Sjuhov, som nægter at bøje sig, men med al magt forsøger at bevare sin menneskelighed selv gennem de simpleste ting, som for eksempel når han tager sin hue af før

han spiser sin mad. Hans modsætning er kujonen Fetjukov, som allerede er bukket under. Han tigger konstant de andre, gider ikke arbejde, får klø af de andre fordi han forsøger at slikke deres skåle rene...som Sjuhov stille bemærker "han holder ikke sin straf ud".

Vi følger Sjuhov fra han står op om morgenen, hans kamp for at nå over til kantinen til tiden, hans snedige måde at få en god skål suppe, hans rolige rationering af den klump brød, han får, hans omhyggelige måde at holde sig tør og varm på under marchen til fabrikken uden for lejren, og hans engagement under murerarbejdet på fabrikken. Han er snu som en ræv. Hans opmærksomhed er helt og aldeles optaget af at overleve, men også hele tiden - og det er vigtigt at

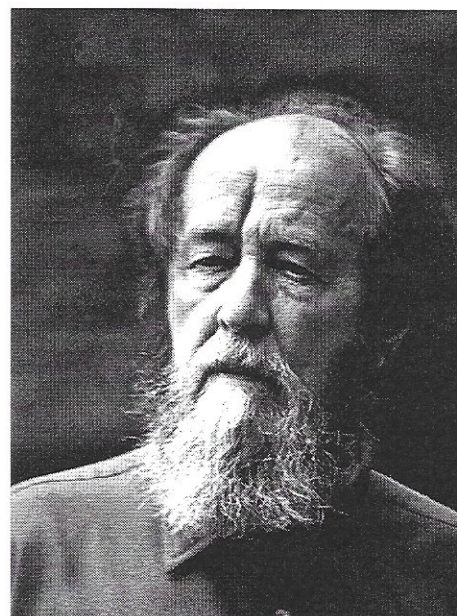
**Bogen er en protest
mod alle totalitære
styreformer, der med
magt forsøger at
knuse individets
menneskelighed.**

understrege - med værdighed.

Paradokset er, at læseren oplever denne dag som en af de værste afstraffelser, og frygter bare at skulle opleve én af disse dage, mens det for Sjuhov er en af de gode dage.

Han tiltusker sig en ekstra skål grød både om morgenen og om aftenen, han blev ikke syg under arbejdet, han fik købt tobak. Og derfor slutter romanen prosaisk:

Der var gået en dag, ikke formørket af noget som helst, næsten lykkelig. I hans straffetid var der tre tusind seks hundrede og treoghalvtreds dage som den i dag, fra første til sidste gang skinnen kimedede. De tre dage mere havde skudårene givet.

Frihed i fangenskab

Solsjenitsyn benytter konstant underdrivelsen. Der bruges ingen store armbevægelser for at beskrive rædslen, men i stedet er det de små tilsyneladende ligegyldige detaljer, som får stor vægt og dybde i bogen.

At Sjuhov tager sin hat af, før han skal spise, morer de andre sig over. Denne holden fast ved dekorum fra sit tidligere liv derhjemme har måske ikke nogen umiddelbar virkning, men det er med til at bevare Sjuhavs selvrespekt.

Tiden er en afgørende faktor. Det er primært tid, som bliver stjålet fra dem, ti år, femten år, tyv års straf, men også tider på dagen, som at stå at vente i kø, som at skulle arbejde om søndagen.

Solsjenitsyn skriver: "Når man lige undtager den tid, en fange sover, levede han kun sit eget liv ti minutter ved frokosten om morgenen, fem minutter ved middagsmaden og fem minutter ved aftensmaden". Derfor er madritualerne så vigtige. Her har Sjuhov sit eget lille åndehul, som er vigtig for ham. Han tager sig tid til at smage på suppen uanset, hvor usmagelig den er. Dette er hans egen tid, og han har lavet sin egen ske, som forbedrer nydelsen af maden.

Sjuhov finder også sin frihed i arbejdet. Trods det, at fangens dag er totalt kontrolleret og overvåget hele

dagen, trods, at han ingen løn eller tak får for at arbejde, så ejer han en faglærts stolthed i at arbejde hårdt og gøre arbejdet ordentligt.

Ved som murer at lægge alle kræfter i at bygge en solid, lige mur, så undergraver han bevidst fængslets autoritet, som ønsker at straffe ham med arbejde. Gennem arbejdet lærer han nye fag og finder frihed, da han ikke længere udelukkende arbejder for autoriteterne. Det ses bl.a. ved, at han ikke engang stopper med at mure, da klokken lyder.

Nu ved min tredje læsning af romanen får bogen mig igen til at reflektere over, hvor dyrebart livet og tiden er. De fleste af os lever, som om vi har et udtømmeligt kar af tid, et udtømmeligt køleskab af mad, og uindskrænket frihed til at gøre, hvad vi vil med vore liv. Men er vi dybt taknemmelige for denne dag, denne time, Gud har givet os? Og bruger vi den til at tjene Gud?

Den kristne Aljosjka

Det kristne perspektiv strejfes undertiden i bogen, men vi skal helt hen til bogens afslutning, før vi får sat tingene på plads.

Sjuhov er Solsjenitsyns primære alter ego, men også andre fanger reflekterer forfatterens liv og tro. Især Aljosjka, baptisten, der er en nær ven af Sjuhov. Solsjenitsyn beskrev efter sin fængselsstraf, hvordan han gennem baptister i lejrene kom til tro på Gud, og hvordan denne tro hjalp ham med at overleve

**Det er først, da vi
hviler blikket på den
troende Aljosjka, at vi
finder den ultimative
kilde til menneskelig
værdighed.**

fængslets lidelser.

Aljosjka mediterer hele tiden over en halvfærdig kopi af Det nye Testamente, som han gemmer i en sprække i væggen. Aljosjka er det åndelige aspekt i bogen - han er den eneste, der kan give en positiv forklaring på fængslets lidelser. I bogens afsluttende samtale mellem Sjuhov og Aljosjka når Solsjenitsyn udover den blotte fysiske afstraffelse.

Aljosjka krøb nærmere til Sjuhov med sit evangelium, helt hen til hans ansigt.

- Af alt jordisk og forfængeligt har Gud kun befalet os at bede om det daglige brød: "Giv os i dag vort daglige brød!"

- Vil det sige rationen? spurgte Sjuhov.

Men Aljosjka blev ved med sit, hans

øjne talte mere end hans ord, han tog Sjuhovs hånd, og han klappede den:

- Ivan Denisytj! Man skal ikke bede om at få en pakke sendt eller om at få en portion suppe mere. Det, mennesket sætter højt, er Gud vederstyggeligt. Man skal bede om noget åndeligt, om at Gud tager slagterne ud af vore hjerter. ..

- Glød dig over, at du er i fængsel! Her har du tid til at tænke over din sjæl! Hør her, hvad apostelen Paulus sagde: "Hvorfor græder I og bedrøver mit hjerte? Jeg ønsker ikke blot at være fange, jeg er rede til at dø for Vorherre Jesu navn!"....

Aljosjka lyver ikke, både hans stemme og hans øjne siger, at han er glad for at sidde i fængsel.

- Ser du, Aljosjka, Sjuhov begyndte at forklare, du får ligesom det hele til at rime. Kristus har befalet dig at sidde, og så sidder du for Kristus. Men jeg, hvad sidder jeg for?

Til sidst i romanen giver Sjuhov en af hans hårdt tjente småkager til Aljosjka - en venlig gestus og Sjuhov falder hurtigt i søvn med fred i sindet - næsten lykkelig.

Sjuhov er igennem romanen et eksempel på stor moralsk og tapper kamp mod de tyranniske kræfter. Men det er ikke før vi hviler vort blik på den troende Aljosjka, at vi finder den ultimative kilde til menneskelig værdighed.

Hans tro på Kristus Jesus, der led en uskyldigs død for vore synder, giver Aljosjka en indre fred, en mening med lidelserne i det mørke fængsel.

www.kristentperspektiv.dk

Vi har lagt de fleste artikler fra tidsskriftet ud på vores hjemmeside

Evangelisk tro kender ikke til nogen forskel mellem små og store synder, da den lægger mindre vægt på den åbenbare handling end på menneskets gudløshed, der ligger til grund for al synd.

De såkaldte dødssynder er menneskelige grundholdninger, som den konkrete synd vokser frem af. Den definition er vigtig at holde sig i erindring, når vi retter søgelyset mod "vrede".

I Bibelen viser langt de fleste forekomster af navneordet "vrede" eller udsagnsordet "at være vred" hen til Guds vrede. Det er som om, at det fortæller os, at den eneste, som har grund til at være vred og med rette kan være vred, er Gud. Vrede er ligesom forbeholdt Gud, er hans fortrinsret.

De forholdsvis få steder i Bibelen, hvor vi møder noget, som kan minde om en formel introduktion til Gud, præsenterer ham ikke som vred, men omvendt lægger Bibelen ikke skjul på, at Gud er en Gud, som kan vredes, og hvis vrede er som en fortærende ild.

Er der noget, vi har grund til at frygte, er det Guds vrede, Guds altfortærende og altødelæggende vrede. Giver Gud sin vrede frit løb, er der ingen og intet, der bliver; så kalder vi alle på klipperne og bjergene og beder dem falde ned over os for at beskytte os mod "Guds og Lammets vrede".

Guds vrede er lidenskabelig; den er brændende; den er uudholdelig, men den er også hellig, ren og majestætisk,

I middelalderkirken er de syv dødssynder:

Stolthed
gerrighed
misundelse
umådehold
ukyskhed
dorskhed
vrede

Guds vrede og vor vrede

Vi afslutter artikel-serien om De Syv Dødssynder med et kig på forskellen mellem Guds vrede og menneskets vrede.

og til det hører, at den ikke er impulsiv, vilkårlig eller lunefuld; den fremkaldes aldrig uden grund, og den er altid og vil altid være retfærdig:

"Herrens navn kommer fra det fjerne, han vrede brænder, vældig i kraft, hans læber er fulde af vrede, hans tunge er som fortærende ild. Hans ånde er som en flod, der vælter frem og når til halsen. Han ryster folkeslag i tilintetgørelsens si, et bidsel, der fører vild, lægger han i folkenes gab" (Es 30:27-28). Se også Åb. 6:16-17 og Sl. 90:7-12).

I Skriften er der eksempler på, at Gud lader sin harme få frit løb, men det normale er, at Gud holder sin vrede tilbage, neddæmper den, "er sen til vrede", og det gælder i sådan en udstrækning, at vreden gemmes til og koncentrerer om "Guds vredes og harmes dag", "Herrens dag", "den yderste dag", "dommens dag";

Guds vrede bliver "den kommende vrede". Så udtalt er den nåde fra Gud, at mennesker forhærder sig, afviser at Gud kan blive vred, og endda spotter og håner ham for sin "sendrægtighed" med at sende sin vrede (2 Pet 3):

"Herren, Herren er en barmhjertig og nådig Gud, sen til vrede og rig på troskab og sandhed" (2 Mos 34:6).

(Se også: Sl 78:38-39, Sl 103:8-9, Sl 30:6, Sl 85:4; Es 57:16; Jer 3:5; Joel 2:13 og Jonas 4:2).

Guds vrede er virkelig noget, vi bør forholde os til, og som vi vælger at ignorere til ubodelig skade for os selv. Ja i dag er det vel næsten blevet et dogme, at Gud ikke kan blive vred, at uanset hvad er vi hans yndlinge. Det er nærmest et krav, vi har på Gud, at han vil elske os betingelsesløst.

I grunden er det vel ikke så mærkeligt, at hårde evangeliske kendsgerninger som behovet for at blive forsonet og forligt med Gud ikke siger moderne mennesker noget og næsten også er på vej ud af den moderne prædiken.

At vi ikke vil erkende Guds vredes virkelighed viser, hvor indskrænkede, vi er blevet, fordi synden har eroderet

DE SYV DØDSSYNDER 7

Vrede

så meget bort af det Guds billede, vi skabtes i, og dermed har efterladt os som "forhærdede tidsel-gemytter, så stive som torne og støtter".

Når vi nu taler om menneskers vrede, og ser, at den optræder mellem "døds-synderne", undrer det os måske en smule, for er det ikke nu og da i orden at blive vred, ja ligefrem fejlt og måske syndigt ikke at blive det?

Og når Gud kan blive vred, gives der så ikke situationer, hvor vrede også er en passende reaktion fra Guds-menneskets side? Det er allerede indlysende, at dette er noget, som der skal tænkes omhyggeligt over.

Bibelen lægger op til, at det er Guds vilje, at vi skal ligne Gud så meget som muligt, dvs. vi skal reflektere hans karakter. Men samtidig ved vi også, at der er en verden til forskel mellem os og Gud. Gud har overleveret ansvar og opgaver til os, men han har aldrig abdiceret, aldrig opgivet sin suverænitæt og fortrinsret.

Myndighederne kan bære sværd og er som sådan Guds tjenere, som "lader vreden ramme dem, der gør det onde" (Rom 13:1 ff.), men på det personlige, individuelle plan formaner Skriften os til ikke at dømme og fordømme og til at dæmpe vreden, ja til slet ikke at blive vrede. Og der er gode grunde til det, både teologiske, medmenneskelige og personlige.

Vrede ud af proportioner

Når vi bliver vrede, glemmer vi ofte, hvem vi egentlig er, og ophøjer os til anklager, dommer og retsudøver på én og samme tid og føler os også ofte i vor gode ret til at gå langt ud over, hvad den andens forseelse har krænket os med.

Når vi bliver vrede, er det oftere, end vi bryder os om at erkende, vort opustede selv, som driver på os, og så får den ikke for lidt.

Enhver erkendelse af, at vi selv kunne være skyldige eller i det mindste delvis skyldige i den andens "forbrydelse" mod os, er gået fløjten, moderationen lagt væk og sluserne åbnet for både verbale og nogen gange korporlige angreb på den formastelige, som er kommet os på tværs.

Glemte er også, at vi selv er uretfærdige og syndere, som ofte har krænket andre. Glemte er nåden og tilgivelsen, som vi

Når vi bliver vrede, glemmer vi ofte, hvem vi egentlig er, og ophøjer os til anklager, dommer og retsudøver på én og samme tid.

alle uden undtagelse er afhængige af, glemt er Guds overbærenhed og godhed mod os.

Vrede udløses langt fra altid af krænkelser. Misundelse kan udløse morderisk vrede som f.eks. Kains mod Abel; irritation, lunefuldhed, dårligt humør, magtsyge, frustration, indre tomhed, trang til at dominere har stået fadder til mangt et vredesudbrud, således også hævngrerrighed:

"Lemek sagde til sine koner: "Ada og Silla, hør på mig, Lemeks koner, lyt til mit ord. Jeg dræber en mand for en flænge, et barn for en skramme. Hævnes Kain syv gange, skal Lemek hævnes syvoghalvfjerds gange" (1 Mos 4:23-24).

Kun én dødsynd

Når vi ser på synden, også menneskers vrede, i dette skarpe evighedslys, så går det igen op for os, hvorfor nogle i kirken har følt sig foranlediget til at tale om "dødsynd".

Begrebet er nok romersk-katolsk og middelalderligt, mere end det er bibelsk. Nytestamentligt er der kun én synd, som specifikt kaldes "synd til døden", nemlig frafaldets synd eller synden mod Helligånden.

Og dog begynder Bibelen med at fortælle os, at "den dag du spiser af det (af træet til kundskab om godt og ondt) skal du dø" (1 Mos 2:17), og keruberne med de flammende sværd, som ved slutningen af kapitel 3 i 1 Mosebog "vogter vejen til livets træ", er ligesom eksekveringen og beseglingen af den dom.

Nu er vi alle faldne, og om os alle gælder "at syndens løn er døden" (Rom 6:23), og at hvor synden hersker, der hersker døden også (Rom 5:14 og 21). Synden føder altid død (Jak 1:15).

Al synd - ikke kun de synder, som Middelalderkirken kaldte dødsynder - fører til døden, med mindre Guds nåde kommer imellem og frier fra både synden, døden og vreden, så det om os nu kan siges, at "Gud har ikke bestemt os til at rammes af hans vrede, men til at opnå frelsen ved vor Herre Jesus Kristus, som døde for os, for at vi, hvad enten vi er vågne eller sover, skal leve sammen med ham" (1 Thes 5:9-10).

Vrede på sin plads

Bibelen benægter ikke, at der kan opstå situationer, hvor vrede er på sin plads og er fuldt berettiget, ja hvor det ikke at blive vred snarere udtrykker kynisme, apati, fejhed og manglende mod. Sådanne situationer, hvor vrede er den rigtige og naturlige reaktion, er situationer, hvor andre er involveret og uretten rammer andre, mere end når det er os selv, den går ud over.

Moses' vrede (2 Mos 32:19), da han kom ned fra bjerget og så Israels sanseløse frafald fra Jahve og Sinajpagten, er ikke alene forståelig, men hellig. Irritation, harme og krænkelser, som til sidst løber sammen i vrede er dog særdeles farlige følelser for dødelige at slippe fri.

Det fremgår af en anden hændelse i Moses' liv med Israel, nemlig dér, hvor han og Aron ved Meriba var så forbitrede af sind, at de endog trodsede Herrens ordre og i stedet for kun at tale til klippen, slog på den to gange (4 Mos 20).

Denne deres handling var ikke alene udtryk for manglende tillid til Gud, den udtrykte også manglende respekt for Guds hellighed, og derfor kom Aron og Moses ikke til at føre folket ind i det forjættede land.

"Bliv blot vrede, men synd ikke", siger Paulus i Ef 4:26 "lad ikke solen gå ned over jeres vrede, og giv ikke plads for Djævelen". Tidligere oversættelser var lidt mere forsigtige med "Bliver I vrede, da synd ikke". Under alle omstændigheder erkender Paulus, at faren for synd og for at give Djævelen plads er overhængende, når vi bliver vrede.

Vrede er heller ikke noget, vi må gemme på. Gør vi det, tager den sandsynligvis magten fra os.

Advarsler mod vrede

Men bortset fra de forholdsvis få situationer, hvor vrede har en legitim plads, advarer Bibelen os generelt mod at blive vrede. I samme afsnit, hvor Paulus taler om legitim vrede, og dog advarer mod dens oplagte farer, siger han: "Al forbitrelse og hidsighed og vrede og råb og spot skal ligge jer fjernt, ja, al ondskab; men vær gode mod hinanden, vær barmhjertige og tilgiv hinanden, ligesom Gud har tilgivet jer i Kristus" (Ef 4:31-32; se også Kol 3:8).

"Kiv, fjendskaber, splid og hidsighed" hører kødet og kødets gerninger til og passer sig ikke for den, der har Helligånden og lader Helligånden styre sit liv (Gal 5:19 ff.).

"Forargelser", sagde Jesus er uundgåelige i en falden verden; forurettelse er vi sikkert allesammen udsat for fra tid til anden, ligesom vi selv foruretter andre. Ofte efterlader følelsen af forurettethed os med trang til at betale igen, trang til at hævne os og ønsker om, at det må gå den, som har forurettet os, dårligt, at om ikke vi, så skæbnen eller livet må betale ham tilbage.

Kristne, advarer Paulus os, bør altid være de første til at række hånden frem til forlig; at holde fred med alle må altid være det, vi stræber efter, og dog kan konflikter ikke altid undgås.

Nogle gange vil vore uvenner og fjender gå for vidt, og trangen til at se dem straffet melder sig med næsten ubændig kraft. Men, siger Paulus, "tag ikke retten i jeres egen hånd, men giv plads for Guds vrede, for som der står skrevet: "Hævnen tilhører mig, jeg vil gengælde", siger Herren" (Rom 12:19).

Retten til at dømme og hævne er efter bibelsk tankegang en af Guds prærogativer (hvad kun Gud har ret til). Det fremgår også klart af Paulus' begrundelse for sin formaning.

Om Jesus siges det, at "han svarede ikke med skældsord, da han blev skældt ud, under sine lidelser truede han ikke, men overgav sin sag til ham, der dømmer retfærdigt" (1 Pet 2:23), og Det gamle Testamente forsyner os med flere eksempler på mennesker, som når de led uret, kastede deres sag ind på Gud og så

Kristne bør altid være de første til at række hånden frem til forlig; at holde fred med alle må altid være det, vi stræber efter.

hen til ham for deres genoprejsning.

Ofte er der i disse eksempler et stærkt element af noget eskatologisk, dvs. at vi først finder den fulde retfærdighed og den fulde genoprejsning i den kommende verden, i Guds rige (se f.eks. Salme 75:3 (1931 oversættelsen): "Selv om jeg udsætter sagen, dømmer jeg dog med retfærd; vakler end jorden og alle, som bor derpå, har jeg dog grundfæstet dens støtter"; se også Hab 2:3).

Tænk også på Jesu lignelse om enken og den uretfærdige dommer, hvis pointe er, at vi skal blive ved med at bede, fordi Gud er en Gud, som "vil skaffe sine udvalgte deres ret, når de råber til ham dag og nat". "Lader han dem vente?" spørger Jesus og svarer: "Jeg siger jer: Han vil skaffe dem ret, og det snart" (Luk 18:7-8).

Gud er tilbageholdende med dommen, han giver tid, tid til omvendelse, tid til, at det kan blive overvældende klart, hvad vi er, hvem vi er, og hvad vi virkelig vil, tid til, at frugtens natur og art har sat sig og dens virkninger følt.

Det mønster er også godt for os at følge. Det forpurrer vi tit, når vi er alt for "hurtige på aftrækkeren". Det står til troende, at "en opfarende mand vækker splid, den, der er sen til vrede, dæmper strid" (Ordsp 15:18). Det hører med til visdom at give "et mildt svar" (Ordsp 15:1), at "afvende vrede" (Ordsp 29:8, og "holde sin vrede i ave" (Ordsp 29:11).

Og de råd er gode at følge i familien, i menigheden, i samfundet og på arbejdet, i alle anliggender, hvor der er optakt til strid og spektakel.

Sagtmodighed

I sit brev skriver Jakob meget om visdommen ovenfra (fra himlen), og han lægger os på sinde at lade den komme frem "i gerning ved et ordentligt liv med den vises sagtmodighed" (3:13).

Er man sagtmodig, er man ikke vredladen og har ikke let til vrede. Man har ikke "en kort, letantændelig lunte". Den sagtmodige kan blive vred, som både Moses, Jesus og Paulus f.eks. lejlighedsvis kunne blive det, selv om de alle tre fremhæves som eksempler på den sagtmodige.

En kristen skal "være snar til at høre, men sen til at tale, sen til vrede, for et menneskes vrede udretter intet, der er retfærdigt for Gud". Det er værd at skrive sig bag øre, dette: "udretter intet, som er retfærdigt for Gud".

Det er ligesom det sidste og afgørende ord om vrede, derfor også det ord, vi vil slutte med. Lytter vi mere til Gud, end vi plejer vores egen forfængelighed, (og denne er kernesyndens), så forvandles vi ved det; vi bliver andre mennesker, "en førstegrøde af hans (Guds) skabninger" (Jak. 1:18).

Dermed vil vi også komme til at dømme og bedømme anderledes, og det både os selv og andre. Mere og mere vil vi indse, hvor enorm vores gæld til Guds nåde er, og mere og mere vil vi indse, at det bedste, vi kan gøre, er at lade Gud være Gud og lade ham råde, også i vore affærer, små som store.

Mere og mere vil vi sige til vor sjæl: "Min sjæl hvad vil du mér, lad Gud kun råde". Mere og mere vil vi, hvis vi skal foretage os noget - herunder også at blive vrede - lade det bero på Guds ord og Guds visdom i vore hjerter, på Guds Helligånd mere end på vore fordomme, meninger, følelser, domme.

Vi vil fremfor alt have gjort op med ondskaben i vort eget indre, den ondskab, som er det potentielt farlige i syndige menneskers vrede, og som med vredesudbruddet nemt risikerer at slippes fri til endda større fortræd, forbandelse og ulykke.

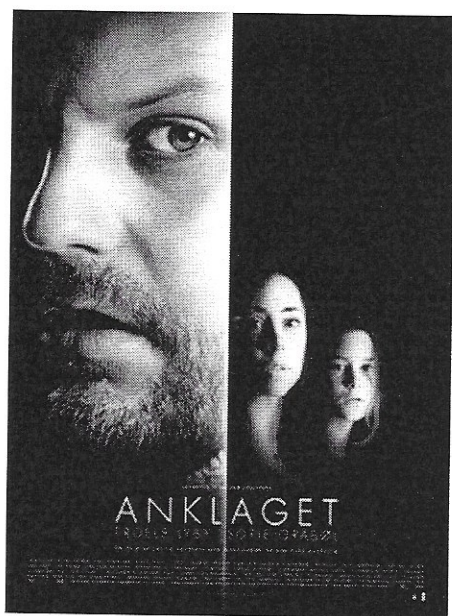
Meget apropos afrunder Jakob sin henstilling med at skrive: "Aflæg derfor al urenhed og al den megen ondskab, og tag med sagtmodighed imod det ord, som er indplantet i jer, og som kan frelse jeres sjæle" (1:21). Det råd har vi alle godt af at lytte til; det råd gør vi alle vel i at følge. Til det "hjælp os Gud".

Af Carsten Thomsen

Hvor går mennesket hen med sin skyld i en verden uden Gud? Dette spørgsmål trængte sig på hos mig, da jeg så de to danske film "Brødre" og "Anklaget", som begge har to skyldplagede mennesker i hovedrollerne.

NB: En meningsfyldt analyse af filmene er umulig uden at afsløre det centrale plot i historierne - hvilket jo ødelægger filmoplevelsen - men der er ingen vej udenom - så hermed er læseren advaret på forhånd.

I begge film har hovedpersonen begået store overtrædelser og bærer rundt på forfærdelig skyld. I begge film er der en grundlæggende erkendelse af, at mennesket ikke er i stand til at leve alene med skyldens byrde, for den tynger mennesket og æder sjælen op indefra.

Anklaget

I "Anklaget" følger vi svømmetræneren Henrik (Troels Lyby), hvis datter anklager ham for incest. Hun bliver straks sendt bort til en institution, mens hele retsmaskineriet bliver sat igang med varetægtsfængsling, sigtelser og efterfølgende retssag.

Imens forsøger Henriks kone Nina (Sofie Gråbøl) at holde stumperne

sammen på hjemmefronten, mens hun selv plages af indre tvivl, som hun ikke tør erkende over for sig selv - og da slet ikke lufter for Henrik.

Vi kan alle samles om at foragte og afsky denne forbrydelse. Det er vel en af de mest stigmatiserende af alle forbrydelser - en krænkelse mod et barn, hvor tilgivelse falder os meget svært, for ikke at sige næsten umulig.

Men selvom vi fra starten er parat til at kaste den første sten, så holder filmen vores arm tilbage. Er han uskyldig eller skyldig? Vi når ikke at afskrive ham midt i hans intense kamp for i retten at renske sit navn - det er først i en af de sidste scener, at han går til bekendelse, og mange af hans reaktioner filmen igennem sættes pludselig i et nyt perspektiv.

Der ligger en kompromisløs dyster stemning over dette psykologiske drama. Den thriller-agtige stemning, som den søger at skabe, virker dog lidt malplaceret.

I nærbillederne af Henrik følger vi i hans udtryk den indre kamp, der river ham op indefra. Filmen igennem bliver han mere og mere fremmedgjort og alene. Samfundets afvisning, vennernes afvisning og til sidst konens.

I filmens sidste scene kryber han fortvivlet rundt på fortovet iklædt en morgenkåbe, og nogle drenge på cykel standser op ved siden af ham. Han kikker bedende på dem i en anstrengt bøn om tilgivelse.

Symbolikken er stærk og ikke til at tage fejl af: Han er som en munk klædt i kåbe, der piner sig selv i en bodsøvelse og forgæves forsøger at sone sine synder.

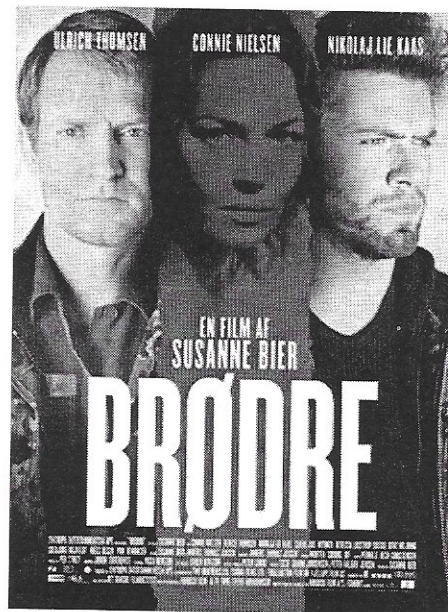
Børnene foran ham fremstår i frøperspektiv som samfundets repræsentanter og som de mægtige dommere over ham. Uden et ord cykler de bort. Han er som en Judas - fortryder, men er fortabt. Han gik udenfor - det var nat. Der findes ingen tilgivelse for ham.

Brødre

I filmen "Brødre" er der igen fokus på en kernefamilie, som får store sprækker, da katastrofen indtræder. Filmen er

instrueret af Susanne Bier, der mere og mere fremstår som en af vore betydeligste instruktører i øjeblikket.

De to brødre i filmen er militærmanden Michael (Ulrich Thomsen), der er gift med Sarah (Connie Nielsen) og så familiens sorte får, den småkriminelle Jannik (Nikolaj Lie Kaas).

Michael bliver som major sendt til Afghanistan, hvor han forsvinder under en redningsaktion og rapporteres død. På hjemmefronten modtages de tragiske nyheder, der er sorg, begravelse, og den udstødte Jannik kommer ind i varmen og får en central rolle som støtte og trøst for Sarah.

Netop som omsorg er ved at forvandle sig til kærlighed mellem Sarah og Jannik kommer meddelelsen om, at Michael stadig er i live. Han overlevede et helikopterstyrt og blev taget til fange af en gruppe oprørere.

Og det er her i fangelejren, at den rystende scene udspiller sig, som bliver filmens omdrejningspunkt. Med en pistol for panden bliver han opfordret til at slå en af sine medfanger ihjel - ellers vil han selv blive slået ihjel. Instruktøren skåner os heldigvis for de barske detaljer, da Michael med lige dele frygt og afsky går i gang med massakren.

Michel bliver reddet fra lejren, men

det er en mærket mand, der vender hjem til Danmark. Sandheden om drabet kommer ikke frem - det er en hemmelighed, Michael prøver at leve alene med. Men skylden plager ham, mareridt forfølger ham. Den skjulte forbrydelse forvandler den før så stabile familiefader til en tikkende bombe.

Connie Nielsen er formidabel som Sarah, der tager stød på stød med overbærenhed og viljestyrke. Et portræt af en selvopofrende og prøvet kvinde, der står stærkt som symbol på tilgivelse ved filmens slutning.

I modsætning til "Anklaget" slipper Susanne Bier ikke helt Michael i hans deroute. I den sidste scene er der håb om forsoning og tilgivelse. Der er en medfølelse og indleven med karaktererne i Biers film, som får os til at spejle os selv i dem - meget mere end med personerne i "Anklaget" med dens afvisende kulde.

Skyld og tilgivelse

Begge film tager menneskets handlinger og valg alvorligt, for det har virkelige konsekvenser - selvom forbrydelsen er skjult for omverdenen, så lever den videre i de skyldplagede hovedpersoner.

Filmene fokuserer mere på det indre, selvplagede menneskes håndtering af skyldspørgsmålet, snarere end den straf, som samfundet idømmer. Hvad kan mennesket gøre med den skyld?

I "Anklaget" fordømmer hovedpersonen sig selv, han ved inderst inde, at han har forbrudt sig mod alt det, han burde være som far over for sit barn. Henrik går forgæves bodsgang hos børnene, men der er ingen forsoning at spore. I "Brødre" er det i stedet Sarah, som kommer til Michael med en sidste appel. "Fortæl mig, hvad der plager dig, ellers har vi ingen fremtid sammen", siger hun. Og Michael åbner op for første gang, og Sarah lytter og måske tilgiver hun.

Heri ligger en del af løsningen på skyldens dilemma. Der må bekendelse af skylden til, før heling bliver mulig. Men der må også tilgivelse til, og den aner vi i "Brødre". Dermed ikke sagt, at filmene er særlig optimistiske på menneskets vegne i dets evne til at finde forsoning og fred. Men vi har jo også med alvorlige forbrydelser at gøre.

Selvfølge er bekendelse på det menneskelige plan kun en del af svaret i et kristent perspektiv. Her står mennesket jo først og fremmest skyldige over for Gud. Og mennesket formår ikke at sone synden selv. Det kan kun Gud gennem Jesus Kristus.

Så langt når filmene ikke ind til kerne i dilemmaet. Vi præsenteres kun for "livet under solen". At der end ikke er så meget som en bøn eller anrørelse af Gud i så alvorlige moralske dilemmaer efterlader os dybest set med et indtryk af menneskets fremmedgjorthed i en verden uden Gud.

Kingdom of Heaven

Kingdom of Heaven er et episk drama om korstogene, hvor kristne og muslimer kæmper om det Det Hellige Land i det 11. århundrede.

Det er også en besk kommentar til religiøs fanatisme, hvilken klædedragt den end måtte have på, og en film, der samtidig hylder den humanistiske helt, der finder sandheden i sig selv og opfordrer alle religiøse grupper til at glemme dogma og i stedet leve i fred og harmoni med hinanden.

Filmens helt er den unge Balian (Orlando Bloom), som drager på korstog til Det Hellige Land. Han har dog en del bagage - han har mistet sin fader, sin kone, han har dræbt en præst og jo, han har mistet troen (næsten).

Balian kommer til Jerusalem, der er styret af den vise kong Baldwin IV, som ønsker, at Jerusalem skal være åben for både jøder, muslimer og kristne. Dette vækker harme hos præsteskabet og de fanatiske tempelriddere, der ønsker alle muslimer udryddet.

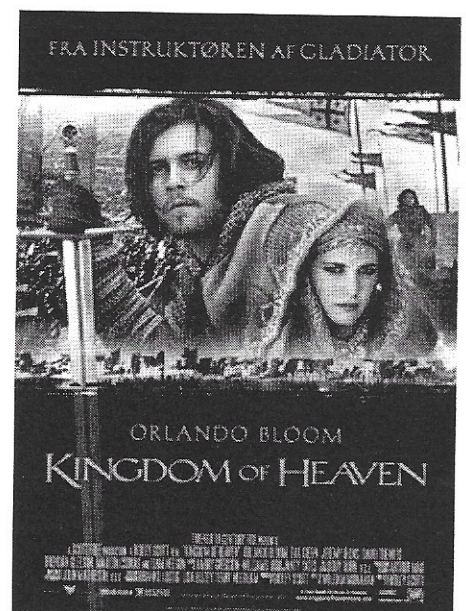
Balian står på kongens side og vinder større og større anerkendelse som leder. Kongen sidder dog på en skrøbelig magt, og det udnytter tempelridderne, som med en række overfald får opildnet muslimerne - og det uundgåelige slag om Jerusalem kan finde sted.

Her træder den muslimske hærfører Saladin på banen med sin store hær. Den muslimske side af sagen bliver ikke rigtig repræsenteret i filmen. Saladin er den eneste muslim, vi sådan set får et nogenlunde anstændigt portræt af - og han bliver fremstillet i et meget blidt lys - nok for blidt set med historiske briller - men det er jo Hollywood - og instruktøren Ridley Scott tager sig også en del historiske friheder.

Filmen er majestætisk flot filmet og med gribende krigsscener. Her er der ikke sparet på noget. Den underholder og holder én fangen.

Kirken dømt ude

Set med kristne briller er det dog en

unuanceret dom over den kristne kirke som institution.

Selvfølge må vi tage afstand fra al religiøs fanatisme, også i kristen klædedragt, som prøver at sætte sig i Guds sted, prøver at råde over Gud, og som med sværdet i hånden blindt insisterer på at udføre Guds vilje. Og

i den forstand kan korstogene ikke på nogen måde forsvares som en hellig kristen "mission" på Guds vegne.

Men det er som om, at filmen samtidig afviser al formel kristendom - du finder i hvert fald ikke Gud ved at gå i kirke eller opsøge præsten - jo, en krigerisk og lunefuld Gud. Stort set enhver kristen person i filmen bliver portræt-

teret som hyklerisk, manipulerende, fanatisk og løgner. De eneste ærlige "kristne" er de alvorligt anfægtede som Balian, der til sidst mister troen og andre, der direkte håner religionen.

Balian kan ikke tro på Gud, for han føler ham ikke i sit hjerte, og han får ikke det, han beder om. I stedet følger han den sandhed, han finder i sig selv, i

sit rene hjerte, langt væk fra alle kirkens dogmer, langt væk fra ethvert fællesskab af kristne.

Trods de mange kors i filmen, så er der intet budskab om den Kristus, som i sin død, banede vejen for fred mellem Gud og mennesket og mellem mennesker imellem.

Carsten Thomsen

Der Untergang

I Tyskland kom de først efter kommunisterne, men jeg råbte ikke op, for jeg var ikke kommunist. Så kom de efter jøderne, men jeg råbte ikke op, for jeg var ikke jøde.

Så kom de efter fagforeningsfolkene, og jeg råbte ikke op, for jeg var ikke fagforeningsmand. Så kom de efter katolikkerne, men jeg råbte ikke op, for jeg var protestant.

Så kom de efter mig, men på det tidspunkt var der ikke nogen tilbage til at råbe op.

Martin Niemöller

Hitlers sekretær Traudl Junge var fra førerbunkeren i Berlin øjensvidne til Hitlers sidste dage, lige før tyskernes kapitulation og afslutningen på Anden Verdenskrig.

I en epilog til filmen ser man en tv-sekvens fra et interview med virkelighedens Traudl Junge, som stille erkender, at hun burde have vidst mere end hun gjorde om nazisternes forbrydelser. Men som mange andre blev hun imponeret af det storslåede magtcentrum i hjertet af Tyskland og draget af Adolf Hitlers karisma.

Filmene er delvist bygget over hendes memoirer om tiden i den store betonkælder, hvor Føreren og hans stab holdt til. Det er fra Traudl Junges perspektiv, at vi følger det klaustrofobiske ophold i bunkeren, alt imens de allierede tæppebomber Berlin.

Portrættet af Hitler er nuanceret - vi ser hans tiltagende paranoia og manglende jordforbindelse, hele tiden på randen af et nervøst sammenbrud. Han udsteder kropumulige ordrer, patetisk

lukker han sig mere og mere inde i sig selv, alt imens folkene omkring ham flygter eller konspirerer imod ham. Og så mander han sig også op til pludselig at synge tyske folkesange med Goebbels børn, spørge venligt til sekretærerne og vise omsorg for Eva Braun - men vi aner, at det er spil for galleriet.

En dæmonisk Hitler

Slående er hans foragt for de svage. Hans eneste ærgrelse er, at han ikke nåede at dræbe nogle flere jøder, hans ringeagt retter sig også mod det tyske folk, nu hvor de ikke kunne gennemføre nazismens store projekt. Tanken om at kapitulere og redde tusindvis af civile liv strejfer ham ikke.

Anger kan man ikke slå op i Hitlers ordbog. Der er noget dæmonisk over de kræfter, som er løs i Førerbunkeren. En ondskab, som breder sig og opsluger alle. Og med de over to og en halv time, som filmen varer, når vi at føle klaustrofobien og vanviddet.

Det er en foruroligende film. Magda Goebbels pinefulde giftmord på sine børn, voldsomme krigsscener - og under Hitler, Eva Braun og Goebbels-ægteskabet selvmord er der en mærkelig tomhed i det hele. Det eneste lyspunkt er Traudl Junge, som langsomt kommer til fornuft og når at flygte, inden det er for sent.

Ingen råbte op

Men det er også en nødvendig og dybt tankevækkende og selvransagende film. En af de tyske generaler tæt på

Hitler spekulerer i en scene over, hvor ofte han har stået over for Hitler med muligheden for at skyde ham en kugle for panden. Han kunne have endt vanviddet for længe siden.

Mange kunne have råbt op, men i stedet fulgte man blindt Hitler og førte nazismens ødelæggende ideologi ud i livet.

Traudl Junge råbte heller ikke op, og hun kunne ikke tilgive sig selv for det senere i livet.

Vi er sluppet af med nazismen, men det var blot en af diktaturets, racismens og ondskabens mange manifestationer. Andre dukker op hele tiden i mindre i målestok. Må vi da have modet til at råbe op - for alt for ofte ender det blot med en let hovedrysten over for ondskaben i verden.

Carsten Thomsen

Aslan kommer

Kapitel 11 begynder med de meget sigende ord: "I mellemtiden havde Edmund kun været ude for skuffelser". Mens hans søskende havde fejret "jul" sammen med hr. og fru. Bæver og af Father Christmas havde fået "himmeleske" gaver, havde Edmunds situation i heksens selskab bevæget sig fra ondt til mere ondt.

Mens Edmunds tanker, smagsløg og mave er spændt til det yderste i forventning til de fyldte chokolader, der nu endelig må blive hans belønning for at have holdt sit ord til heksen, bliver han spist af med tørt brød og vand serveret af en jernskål. Oven i købet må han affinde sig med heksens trusler og fornærmelser.

Så bliver han sat i en kane ved siden af heksen, medens sneen vælter ned og Edmund gennemblødt til skindet dækkes af sne, som han efterhånden opgiver at børste af sig.

Af Louis Nielsen

"Og åh, hvor havde han det dog elendigt! Nu så det ikke længere ud, som om heksen havde i sinde at gøre ham til konge. Alle de ting, han havde sagt for at overbevise sig selv om, at hun var god og rar, og at det i virkeligheden var hendes side, der var den rigtige, lød nu fjollede for ham.

Han ville have givet hvad som helst for at være sammen med de andre i dette øjeblik - selv Peter! Det eneste, der kunne trøste ham nu, var, at han prøvede at bilde sig selv ind, at det hele var en drøm, og at han kunne vågne igen, når som helst det skulle være.

Og som de fortsatte, time efter time,

lignede det faktisk mere og mere en drøm".

Der er rigtig mange gedigne Lewis-iagttagelser og bemærkninger i dette citat. Edmund har haft sine første skuffelser med heksen. Hvis han ikke havde været så selvcentreret og moralsk umoden, havde han naturligvis opdaget det, førend det var blevet for sent.

Det skal virkelig gøre ondt på ham selv, førend en person som Edmund oplever bare en smule fortrydelse over, hvad han har gjort. Og endnu er hans "omvendelse" og "anger" ikke ret meget andet end selvmedlidenhed.

Edmund har virkelig ondt af sig selv. Men selv det kan blive det første skridt til sand genrejsning. Nu savner Edmund i det mindste de andre - selv Peter.

Heksen er hverken god eller rar, alt ved hende er falskhed. Hun lever af at gøre andre ondt, lever af at slå ihjel.

N A R N I A

Løven, heksen og
garderobeskabet - 4. del

En lille del af sandheden er ved at gå op for Edmund, men kun en lille del. Endnu ved han ikke, hvor forfærdelig en nød han har bragt sig selv i.

Han prøver at trøste sig med, at det, han oplever, må være en drøm. Fortrængningens kunst er en af de kunster, vi mestrer bedst som mennesker.

Den er vel ligefrem en del af vores overlevelsesinstinkt og som sådan god, men som alt andet ved os er den evne blevet fordærvet af syndefaldet, så vi bruger den mest af alt til at fortrænge syndsbevisstheden og dermed fortrænge Gud og behovet for at få tilgivelse.

Højst sandsynligt spiller Lewis på de to betydninger af ordet "drøm"; drøm som længsel og drøm som mareridt. Edmund tror, at han når som helst kan gøre sig fri af heksens magt over ham, lige så let som vi, når vi vågner, lægger drømme bag os. Men det skal Edmund ikke bilde sig ind, at han kan.

Følgende kapitler i bogen vil gøre dét overvældende klart. Og kaneturen udvikler sig mere og mere til et mareridt for Edmund, sådanne mareridt, som vi nogen gange har, når vi drømmer: "Det varede længere, end jeg kunne beskrive, selv om jeg skrev side op og side ned om det".

En ny skabelse

Father Christmas har været i Narnia. Det mærkes på omgivelserne, men for heksen er det lutter kval.

Et muntret selskab af en egerfamilie, to satyrer, en dværg og en ræv får deres fest ødelagt og efterlades kolde og forstenede, fordi heksen opdager dem.

Ingen livsglæde og festivitas, ingen jul, ingen samværsglæde må ødelægge den dødens alvor, hun har lagt over hele Narnia. Død er hendes væsen, og kun ved at sprede død, lever hun.

Kun Aslan, Narnias skaber og eneste lovmæssige hersker, kan have forårsaget den forvandling, der nu er undervejs i Narnia. Det véd heksen, og derfor bliver hun endnu mere ond, og det muntre selskab, rensdyrene for hendes kane, dværgene, hendes adjudanter og stakkels Edmund skal alle komme til at opleve det.

Og Edmund bevæger sig endnu et skridt frem på omvendelsens vej: "Og for første gang i denne historie følte

*Ingen livsglæde og festivitas, ingen
jul må ødelægge den dødens alvor,
Heksen har lagt over hele Narnia.
Død er hendes væsen, og kun ved
at sprede død, lever hun.*

Edmund medlidenhed med andre end sig selv".

Vinteren viger mere og mere, foråret tager mere og mere fart. Kilder og åer risler, floder brøler, fugle synger, blomster titter frem, alt bliver mere og mere grønt, forår bliver til sommer, og alt sammen på nogle få timer. Det er som en "verdensgenfødsel", en ny skabelse har fundet sted. Og heksen kan ikke standse den.

"Dette er ikke bare tøvejr," sagde dværgen, idet han pludselig standsede. Dette er forår. Hvad skal vi gøre? Deres vinter er blevet spoleret! Dette er Aslans værk." "Hvis nogen af jer nævner det navn igen," sagde heksen, "dræber jeg ham på stedet".

Over for Aslan er heksen magtesløs. Derfor hendes raseri. Er han i Narnia, er Narnia hans. Og han lader ikke sit land ligge hen i sne og is og kulde, han prisgiver ikke sine skabninger til frygt og glædesløshed, han opliver og kalder til live, og glæden følger hans spor.

Alt det kan heksen ikke døje. Derfor må ingen nævne hans navn. Men selv hendes adjutant kender sandheden. Her er der en magt stærkere end heksens magt, en magt som spolerer hendes værk, Aslan, "Livets Fyrste", Livets Herre, dødens overvinder.

Stenbordet

Kapitel 12 begynder med at nævne noget, "der lignede en drøm", men her ikke et mareridt, men "en dejlig drøm".

Lewis satser helt bevidst på, at vi skal sammenligne saligheden ved at være i nærheden af Aslan med den "gråd og tænderskæren", som enhver, som følger heksen, kommer til at opleve.

Kapitel 12, hvor vi for alvor vil møde Aslan, kan næppe anslå tonen for hele kapitlet på nogen bedre måde end den indledende sætning gør det: "Da dværgen og Den hvide Heks sagde dette, havde bæverne og børnene, som befandt sig mile derfra, i nogle timer bevæget sig gennem noget, der lignede en dejlig drøm".

Igen tager Lewis alle sanser i brug, når han skildrer, hvad der sker: ører, øjne, næse og varme - og kuldesans. Det er et liftigt landskab, de bevæger sig igennem. På kun et par timer har de set "vinteren forsvinde og hele skoven bevæge sig fra januar til maj".

"De havde endnu ikke (som heksen) med sikkerhed kunnet sige, at dette var, hvad der ville ske, når Aslan kom til Narnia. Men de var allesammen klar over, at det var hendes troldom, der havde lavet den endeløse vinter; så da de så dette magiske forår begynde, kunne de regne ud, at der var noget, der var gået galt - endda grueligt galt - med heksens planer".

Omsider er de fremme ved "Stenbordet". "Det var en stor grå stenplade, der blev båret af fire opretstående sten. Den så meget gammel ud; og overalt i den var indridset sære streger og figurer, der kunne være bogstaverne i et ukendt alfabet. Det gav én en underlig følelse at kigge på den".

Om et øjeblik vil det blive afsløret, hvad der skulle ske på samme stenbord. Men allerede nu, hvor børnene for første gang ser dette bord, fremhæves det gådefulde, mysteriøse ved dette bord sammen med dets alder. Det er ligesom ældre end verden selv. Noget er indridset i bordet, men også det unddrager sig tydning. Ikke underligt, at det giver børnene "en underlig følelse at kigge på det".

Vi forberedes på, at det, der kommer til at ske ved Stenbordet, kommer fra en verden, der er ældre end Narnia, en verden hvorfra alle verdener kommer, men også, at det, der sker her, vil komme til at virke ind på alle verdener. Mere afsløres ikke for os her.

Svær omvendelse

Men ellers er alt sanselig fryd og gammen. Et telt var rejst, et "pragtfuldt telt" og fra det vajede et banner "prydet af en rød løve; det blafrede for brisen, som blæste imod det ude fra det fjerne hav".

Der var også "musik til højre for dem; og da de vendte sig, fik de øje på det, de var kommet for at se. Aslan stod midt i en skare af væsener, som havde grupperet sig i en halvmåneformet formation omkring ham".

"Hvad Aslan selv angik, vidste de ikke, hvad de skulle gøre eller sige, da de så ham. Folk, der ikke har været i Narnia, bilder sig somme tider ind, at den samme ting ikke kan være både god og frygtindgydende. Hvis børnene nogen sinde havde haft denne tanke, blev de i hvert fald befriet fra den nu. For da de prøvede at kigge på Aslans ansigt, fik de kun et glimt af den gyldne manke og de store majestætiske, alvorlige, overvældende øjne, før de begyndte at skælve over hele kroppen og blev nødt til at se væk".

"Gå nu derhen," hviskede hr. Bæver. "Nej," hviskede Peter. "De først." - "Kan man føle sig tryk ved Aslan?" husker vi fra en diskussion, som tidligere har været i gang mellem børnene og de to bævere. Nu får de syn for sagn. Ingen kan andet end frygte Aslan, når man sådan for alvor møder virkelighedens Aslan.

Peter forsøger at overdrage opgaven at være den første til sine søstre, men

»Da de prøvede at kigge på Aslans ansigt, fik de kun et glimt af den gyldne manke og de store majestætiske, alvorlige, overvældende øjne, før de begyndte at skælve over hele kroppen og blev nødt til at se væk«.

som mand og som den ældste kan han ikke slippe. Og Peter samler sit mod, og går hen til løven med et "Vi er kommet- Aslan."

Aslan hilser dem velkomne med at nævne deres navne. "Hans stemme var dyb og klangfuld og fik dem på en eller anden måde til at falde til ro igen. Nu følte de sig glade og rolige og ikke spor forlegne over at stå og ikke sige noget".

Aslan spørger: "Men hvor er den fjerde?", og Peter gør rede for alt det triste og forfærdelige med Edmund. Peter har været meget vred på sin broder og uden tvivl også forfærdelig ærgerlig over hans indbildskhed og afstumpethed.

Men stående overfor Aslan er det ikke Edmund, han anklager, men sin medskyld i broderens ulykke han indrømmer. Aslan siger ingenting, men nøjes med at kigge på Peter med sin store rolige øjne. Der var ikke mere at sige.

Kan Edmund reddes?

Og med ét er vi fremme ved det mest afgørende, som kapitel 12 er om: "Åh, kære Aslan," sagde Lucy (den mest varmhjertede af de fire søskende) "kan der ikke gøres noget for at redde Edmund?"

Og så følger en af bogens, ja af bøgernes allermost intense og bevægende scener - et dybere indblik i Aslans

hjerter kan næppe gives - den er ligesom Lewis' forfatterskabs helt særlige gave til os:

"Der vil blive gjort alt, hvad der står i vores magt," sagde Aslan. "Men det kan blive sværere, end du tror." Og så blev han igen tavs i nogen tid. Indtil dette øjeblik havde Lucy stået og tænkt over, hvor majestætisk og stærkt fredfyldt hans ansigt virkede; nu slog det hende pludseligt, at han også så bedrøvet ud. Men i næste øjeblik var dette udtryk helt forsvundet.

Løven rystede sin manke og klappede poterne mod hinanden ("Nogle forfærdelige poter," tænkte Lucy, hvis han ikke forstod at bruge dem varsomt!) og sagde: "Lad os i mellemtiden feste. Kvinder, før disse menneskedøtre til teltet og vart dem op".

Det er let at associere Lewis' skildring af Aslan her med evangeliernes Jesus, med Herrens lidende tjener, der i den engelske autoriserede oversættelse (King James) beskrives som "a man of sorrows and acquainted with grief" (mange vil genkende disse ord fra en af de mest bevægende arier i Händels "Messias"):

"Nu slog det hende pludseligt, at han også så bedrøvet ud". "Alt, hvad der står i vores magt, vil blive gjort", lader Lewis Aslan sige. Det fremgår tydeligt af evangeliet i Det nye Testamente, at det er netop, hvad Gud har gjort i Kristus og i hans død på korset,

nemlig alt, hvad der står i den evige kærligheds magt, for at bringe frelse til os mennesker.

Det eneste aber dabej er os selv. Også vi må ville forligelsen. At der endnu efter Kristi død på korset findes en evig fortabelsens mulighed for mennesker skyldes ikke, at Gud ikke har gjort alt for at forlige os med sig selv (2 Kor 5: 12 ff), men at der er mennesker, som ganske enkelt ikke vil lade sig forlige med Gud, som hellere vil dø og ende i Ildsøen end "give Gud ret" og leve.

Tanker som disse er tanker, Lewis selv rejser og sætter ord på i et af sine essays om helvede, om hvis eksistens og virkelighed han ikke var i tvivl. Det sorgfyldte i Aslans øjne kan udmærket i Lewis' tanker reflektere denne sorg over den, som trods så megen kærlighed og så stor en pris betalt for hans frelses skyld alligevel vælger og fastholder fortabelsens vej.

Hvor længe og hvor langt havde Lewis ikke selv forsøgt at flygte fra en, som næsten jagede ham. Jesus går så langt i forhold til nogle af os, at det ligefrem kan føles som, at han "jager os", men ultimativt må vi selv vælge, om vi vil kapitulere over for ham eller ikke.

"Det kan blive sværere, end du tror" - hvor svært vil de følgende kapitler afsløre - hver en detalje i det forfærdelige drama stod måske endnu ikke klart selv for Aslan, kun vidste han, at det ville blive svært, meget sværere end nogen kan ane og forstå. Prisen, Aslan betalte for Edmund, for de tre andre søskende, for hver af Narnias skabninger - for verden, for os alle, for dig og mig - er kostbar over enhver fatteevne, uendelig, ufattelig. "Således elskede Gud verden, at han gav sin Søn den Enbårne", hedder det i evangeliet; "Han gav sig selv hen for vore synder for at rive os ud af den nuværende onde verden" skriver Paulus til galaterne; "han elskede mig og gav sig selv hen for mig", vidner han i samme brev.

Festen begynder

Hvis vi skal fortsætte med at associere til evangelierne - og Lewis næsten tvinger os til det - så iagttager disse også, at Jesus meget tidligt i sin tjeneste vidste, at han skulle dø.

Korsets skygge hænger over det meste

Aslans poter - Kristi hænder - skabende hænder, lægende hænder, velsignende hænder, hænder som løfter og bærer Guds riges kongescepter, gennemborede hænder - hænder fyldt med almægtig, givende kærlighed, hænder hvormed han kan underlægge sig alt.

af hans offentlige tjeneste. Men Gudsriget og Gudsrigets herlighed og fest er der også, og er der både i Jesu undere og helbredelser, hans lignelser og hans forkyndelse og i hans personlige liv og tro: "Lad os i mellemtiden feste".

Og festet blev der. Landets skønhed ses igen. Cair Paravel med dets troner og kroner vinker. Narnias skabninger ånder lettet op. Men endnu er heksen ikke død, den store krig venter.

Dronning Susans horn (det horn hun fik i julegave) gjalder. Før Peter kan sætte sig på nogen trone, er der kampe, der må kæmpes, et sværd der må trækkes og tørres af klar til brug næste gang. Peter må træde i karakter og vise sig som konge og vise det ved, at han er den første i slaget, den de andre kan følge. Vi må lade ham, at han lærer det hurtigt. "Han følte sig ikke særlig tapper; faktisk kunne han mærke, at han var ved at blive dårlig, Men det ændrede ikke ved det, han måtte gøre".

Aslans poter

Lewis reflekterer, som han gør det ved flere andre lejligheder, over Aslans poter. "Nogle forfærdelige poter" tænkte Lucy, "hvis han ikke forstod at bruge dem varsomt". "Da pigerne var gået, lagde Aslan sin pote på Peters skulder - og selv om han gjorde det varsomt, var den meget tung".

Aslans poter - Kristi hænder - skabende hænder, lægende hænder, velsignende hænder, hænder med kraft og magt, hænder som løfter og bærer Guds riges kongescepter, gen-

nemborede hænder - hænder fyldt med almægtig, givende kærlighed, hænder hvormed han kan underlægge sig alt. "Den samme kan være både god og frygtindgydende" kommenterede Lewis tidligere.

"Kom, se Hans hånd og hans fod, hvor mærker vidner om hans død. Dén hånd sig fastnagle lod, som engang tændte solens glød" synger Graham Kendrick

"Spænd dit sværd om lænden, du helt, i højhed og pragt! Drag ud med lykke for sandheds og retfærdigheds sag, din højre hånd skal vise dig frygtelige gerninger" synger Korasonnere i deres store bryllupssalme.

Kristent Perspektiv udgives af Perspektiv Bibelskole. Sekretariatet v. Henning Lytje, Falen 61 A, 5000 Odense C, tlf. 74415540. Ekspedition: Gerda Jessen Sørensen, Lindevej 56 A, 5250 Odense SV, tlf. 66132048. Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), Hvidbjergvej 9, 1th, 2720 Vanløse, e-mail: ctpress@city.dk, tlf. 38 71 25 74, Louis Nielsen, Lungstedløkken 2, 5250 Odense SV, tlf. 65 96 38 37, e-mail: louis.nielsen@mail.dk. Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Perspektiv Bibelskole. Årsabonnement: 100 kr.